

Između lokalnog, nacionalnog i globalnog: 80 godina od kraja Drugog svjetskog rata

U Rijeci je 14. i 15. svibnja 2025. godine održan znanstveni skup *Između lokalnog, nacionalnog i globalnog: 80 godina od kraja Drugog svjetskog rata* posvećen promišljanju kraja rata i njegova dugotrajnog nasljeđa u različitim prostornim, političkim i memorijskim kontekstima. Skup su zajednički organizirali Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Istarsko povijesno društvo, RiMempop bilateralni projekt HRZZ-a i Arisa i Centra za istraživanje holokausta i genocida na jugoistoku Europe.

Na skupu je izlagalo sedamnaest izlagača iz pet zemalja, uglavnom sveučilišnih nastavnika te muzejskih i arhivskih djelatnika koji su Drugom svjetskom ratu i njegovu poraću pristupili iz perspektiva političke povijesti, društvenih procesa, kulture sjećanja, migracija, rodni studija i popularne kulture.

Prvoga dana skup je započeo u prostoru Muzeja grada Rijeke, u zgradi Kockice, okruglim stolom održanim povodom 80. obljetnice oslobođenja. Raspravu je moderirao doc. dr. sc. Ivan Jeličić, a u razgovoru su sudjelovali red. prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, red. prof. dr. sc. Marko Medved, prof. dr. sc. Mila Orlić te prof. dr. sc. Vjeran Pavlaković. Ciljano postavljena pitanja usmjerila su raspravu prema interpretacijama oslobođenja, političkim i društvenim posljedicama završetka rata te načinima na koji se rat danas pamti i komemorira. Dok su prof. dr. sc. M. Orlić i prof. dr. sc. V. Pavlaković problematizirali talijanski i američki kontekst, red. prof. dr. sc. T. Jakovina i red. prof. dr. sc. M. Medved usredotočili su se na analizu situacije u Hrvatskoj, ističući dugotrajnu politizaciju prošlosti i složene odnose između historiografije, javnosti i politike.

Drugog dana skup je nastavljen na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci gdje je program otvoren plenarnim predavanjem prof. dr. sc. Darka Dukovskog pod naslovom *Istra i Rijeka, svibanj-prosinac 1945.* Iscrpnim predavanjem prof. dr. sc. D. Dukovski je dao svojevrsan uvod ostalim predavačima. Iscrpno i problemski strukturirano predavanje ponudilo je širi povijesni okvir za razumijevanje prijelomnog razdoblja neposredno nakon završetka rata. Prvi panel moderirala je doc. dr. sc. Andrea Roknić Bežanić. U nastavku programa raspravljalo se o temama koje su obuhvatile širok raspon iskustava i interpretacija rata i poraća. Dr. sc. Iva Jelušić (Chr. Michelsen Institute CRMI, Bergen) izlaganjem *Život i priča: žene u Narodnooslobodilačkoj borbi* obradila je temu koja još uvijek nije dovoljno istražena. Dr. sc. Tina Filipović (European University Institute, Florence) u izlaganju *Ratna sjećanja u službi dobrosusjedske suradnje: SUBNOR I ANPI* govorila je o zajedničkoj ratnoj prošlosti i inicijativama nekadašnjih partizana s obje strane granice. Dr. sc. Lovro Kralj u izlaganju *U sjeni 1945.: Identiteti i poraz u ustaškom sjećanju* analizirao je ustaški pokret temeljem memoara i svjedočanstava. Dr. sc. Igor Jovanović predavanjem *Ilegalne migracije iz Istre od kraja Drugog svjetskog rata*

do *Osimskih sporazuma* ukazao je na političke i gospodarske okolnosti koje su potaknule ilegalne migracije između 1945 i 1975. godine.

Moderator drugog panela bio je doc. dr. sc. Ivan Jeličić, a panel je otvoren izlaganjem red. prof. dr. sc. Marka Medveda (Medicinski fakultet Rijeka) *Katolička crkva u Rijeci u svibnju 1945*. Predavanje *Poslijeratna obnova riječke luke – pokretač šire urbane preobrazbe grada* doc. dr. sc. Andree Roknić Bežanić i Matee Plišić (Filozofski fakultet, Rijeka) prikazalo je ključne čimbenike obnove riječke luke i njezinu ulogu u urbanom razvoju grada. Dr. sc. Vedran Dukovski (Državni arhiv, Pazin) u izlaganju *Vojne uprave u Julijskoj krajini 1945.-1947. – sličnosti i razlike* obradio je pitanje uprave nad Julijskom krajinom. Olja Višković (Narodni muzej Labin pri Pučkom otvorenom učilištu Labin) u izlaganju *Uloga i iskustvo žena Labinštine u NOB-u* predstavila je temu koja je dosad bila slabo istražena.

Završni dio znanstvenog programa bio je posvećen odnosu između povijesti, sjećanja i popularne kulture. Nakon dva panela predavanja uslijedio je okrugli stola *From history to memory and popular culture*, na kojem su izlagači dr. sc. Vanni D'Alessio (Università degli Studi Federico II, Napoli), izv. dr. sc. Borut Klabjan (ZRC Koper, ERC Open Borders), Martina Ricci (Scuola Superiore Meridionale, Napoli) i moderator prof. dr. sc. Vjeran Pavlaković raspravljali o kulturi sjećanja i njezinu očuvanju.

U sekciji RiMempop održano je šest izlaganja posvećenih suvremenim pitanjima i rješenjima ratnog nasljeđa: dr. sc. Owen Kohl (Grinnell College): *Solidarity's Multimodality in the Homemade Hip Hop Documentary*, prof. dr. sc. Mitja Velikonja (Fakultet za društvene vede, Ljubljana): *Spank the Orc! – Political Graffiti and Street Art of the War in Ukraine*, doc. dr. sc. Jasmina Šepetavc (Fakultet za društvene vede, Ljubljana): *Here it is: Queering Memories Trought LGBTQ+ Film Festivals*, Robert Bobnič (Fakultet za društvene vede, Ljubljana): *Yugowave: Internet's Music on the Fringes of Yugoslav Postnostalgia*, dr. sc. Rodoljub Jovanović (Filozofski fakultet, Rijeka): *When the War Returns to Walls* te dr. sc. Gal Kirn (Filozofski fakultet, Ljubljana): *Virtual Project 'Rebellious Ljubljana'* (online).

Skup je zaključen predstavljanjem knjige *Zidovi pamte* autora dr. sc. Erica Ušića u prostoru knjižare Exlibris, čime je simbolično zaokružen dijalog između znanstvenog istraživanja, kulture sjećanja i javnog prostora.

Matea Plišić